

ЗМІСТ

Спогади Леоніда Матюхіна	
	5
Спогади майора Ігоря Подопригори	
	49
Спогади майора Юрія Головашенка	
	95
Післямова	
	111

Літературно-художнє видання

Леонід Матюхін, Юрій Головашенко, Ігор Підопригора

«А МАМА ЗРОЗУМІЄ...»

Формат 60x84/16.

Ум. друк. арк. 6,51. Обл.-вид. арк. 4,45.

Наклад 1000 пр. Зам. 000260.

Видавництво «ДІПА»,
вул. Алма-Атинська, 8, оф. 107, Київ.

<http://dipa.ukr>

Оптові продажи, тел.: +38 050 493 0088

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5210 від 15.09.2016

Віддруковано у ТОВ «КОНВІ ПРІНТ».
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 6115, від 29.03.2018 р.
03680, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 12, тел. +38 044 332-84-73.

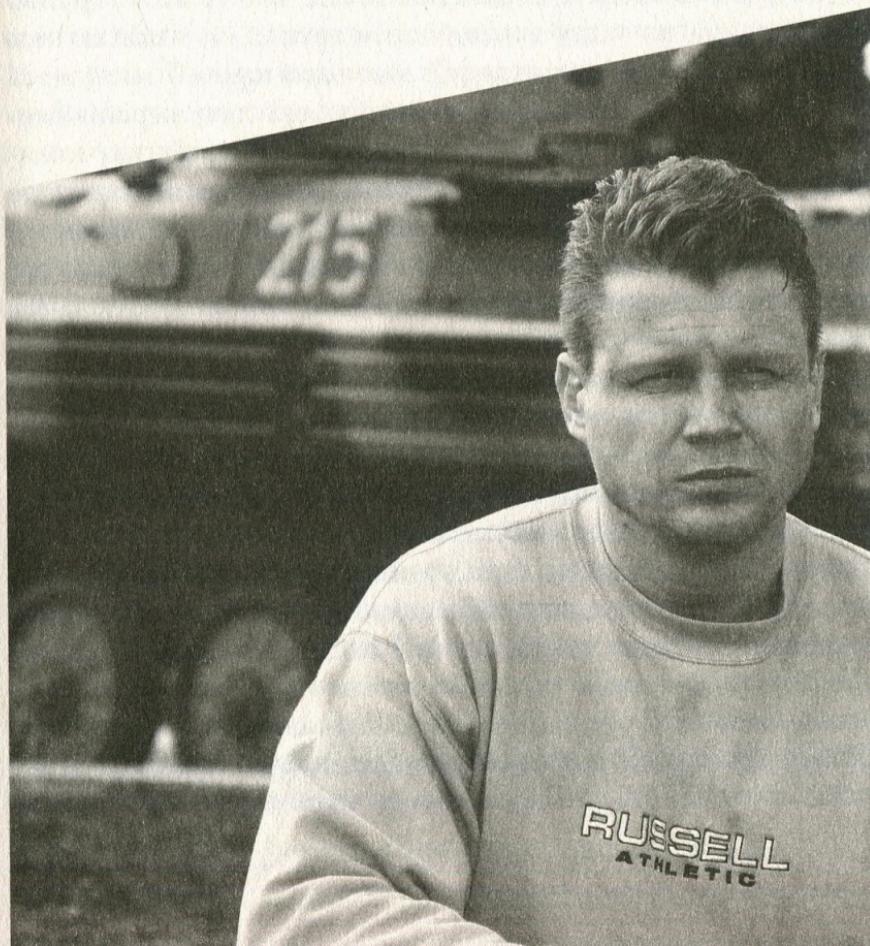
«Ще сьогодні зранку я не сумніався в жодній своїй людині. А після того, що ви зробили, не впевнений, що в бою спина моя буде надійно прикрита!!!»

Саме такі слова буквально кричав на плацу заступник командира з гуманітарної підготовки першого механізованого батальйону 36-ї окремої бригади берегової оборони майор Микола Гончаров. Своє невдоволення, а скоріше, гнів він висловлював заму комбрига підполковнику Валерію Бойку. Суть справи полягала в тому, що в бригаді за наказом комбрига було проведено анкетування, де на стандартному аркуші паперу кожному військовослужбовцю бригади було запропоновано вибрати один із трьох варіантів, а саме: 1. Звільняюсь зі Збройних Сил України. 2. Залишаюся служити народу Криму. 3. Залишаюся вірним Присязі.

Анкетування провели вдень. А ввечері всю бригаду вишикували на плацу, і замкомбрига з гуманітарних питань своїм виступом дав зрозуміти, що анкетування було чимось типу перевірки на вошикість. Це потім ми зрозуміємо, що всі подібні акції були чітко сплановані зрадниками на кшталт полковника Стороженка і його заступника Валерія Бойка. А тоді ми і подумати не могли, що ці люди в слові Батьківщина бачать просто літери і більше нічого... Саме після змальованих вище подій я почав помічати, що Коля Гончаров вже не той. Постійне нервове перенапруження змушувало мене весь час жартувати, підбадьорювати хлопців, але деякі з них за один-два дні сильно змінилися. Постійно про щось думали, намагались уникнути спілкування.

Але про це — потім...

Спогади Леоніда Матюхіна

Yсе розпочалося ще до того, як наші військові частини почали оточувати «зелені чоловічки». Від 20-х чисел лютого 2014-го складно було не помітити в Сімферополі групи «чужинців» — переважно чоловіків, які точно були не місцеві, а, швидше за все, навіть не з України. Вони ходили по місту невеличкими групками, намагаючись нічим особливо не виділятися із загальної юрби. У місті щось назрівало. І незабаром стало зрозуміло, що спецоперація певних сил почалася... Висловлювати свою проукраїнську позицію, принаймні в 20-х числах лютого в Сімферополі було якщо і небезпечно, то не смертельно. 22-го проросійськи налаштовані люди поставили намет на площі Леніна, нібито для того щоб охороняти однайменний пам'ятник і організувати запис в загони самооборони. Там я зустрів одного зі знайомих хлопців, який періодично ходив у наш спортзал. Імені його, на жаль, не пам'ятаю, але він організовував різні замовні мітинги ще до початку подій на Майдані. Треба зазначити, що міліція тоді не залишилася остононь, а намагалася мирно їх умовити не розхитувати ситуацію. А 23-го числа на тій самій площі Леніна мітинг за Україну зібрав таку кількість людей, що, здавалося, питання з Кримом закрите. Не можу навіть приблизно назвати цифру, але це були десятки тисяч. Пройти і по Кірова, і іншими вулицями навколо площі було практично неможливо: скрізь стояли люди і слухали тих, хто виступає. Дивно, що про це сьогодні мало хто згадує. Промови переважно були про те, що люди хочуть жити чесно, без корупції

у владі. Після мітингу я зустрів свого сусіда, з яким довго обговорювали те, що відбувається в країні. Події в Києві так сильно його зачепили, що він став розмовляти українською мовою, чого почав вимагати і від своїх дітей. Забігаючи наперед скажу, що він залишився там, і не мені, напевне, судити, змінив чи ні він свою думку.

Не можна забувати, що в ті самі дні відбувалася організована зустріч бійців «Беркута» в різних містах Криму. Збирались мітинги, і це подавалось як повернення героїв додому. Наступні дні були спокійними. По місту вже бродили представники так званого «Народного визвольного руху» і «казаки». Перші серйозні зіткнення мирних громадян України і адептів Путіна відбулися біля будівлі Верховної Ради Криму 26 лютого. Патріотичні сили України, основу яких складали кримські татари, зібрали багатотисячний мітинг. На противагу їм спочатку вийшло зовсім небагато опонентів. Отримавши від редактора завдання подивитися, а за можливості сфотографувати, що ж там відбувається, я зустрівся з товаришем. Ми пішли на місце подій. Усе проходило відносно спокійно, але близько 13-14-ї години до проросійськи налаштованих мітингувальників почали приєднуватися цілі колони людей, які прибували з інших міст. То до одних, то до інших долучалися групи. Траплялися й конфузи. Колона, очолювана одним із членів спільноти афганців Криму, приєдналася до прихильників України. Ті їх пропустили в свої лави. Але потім, розібравшись, що перепутали, колона заблукалих рушила в обхід будівлі до своїх. У цей час мені подзвонив один із колег і запитав, чи поїду я з ними в Бахчисарай висвітлювати, як проходять дні, присвячені Тарасу Шевченку у військових частинах. «Ти що, не бачиш, що відбувається?» — запитав я. «Ну не знаю. Нам з Києва поставили завдання». Нерозуміння ситуації було навіть у тих людей, які жили в Сімферополі, тобто були за якихось пару кроків від ВР Криму. Що ми могли

вимагати від тих, хто перебував за тисячу кілометрів від Сімферополя, яких рішень від них очікувати? Перебуваючи в Києві, вони навряд чи могли розуміти всю серйозність ситуації в Криму. Адже там ще навіть не закінчили ділити портфелі.

Незабаром, коли число «строителів русского мира» і шанувальників такої ж «весни» стало таким самим, як і проукраїнських громадян, провокатори зробили свою справу. Почалася бійка. Представники міліції вже тоді демонстрували повну байдужість до подій, на всіх подібних акціях вони просто позначали свою присутність. Зусиллями багатьох адекватних людей бійку вдалося зупинити. Але «Бандери, теть із Криму! Крим — це Росія» звучало все голосніше і частіше. Блакитні прапори кримськотатарського народу, жовто-блакитні, імперські чорно-жовто-білі та триколори змішувалися. І все ж прямих смертельних загроз не було. Спалахи агресії одних до інших зрідка виникали, але їх вдавалося загасити. Не міг не здивувати мене той факт, що хлопець з нашого спортзалу, татарин, теж підтримував антиукраїнську сторону. «Нехай бачать, що не всі татари за Україну», — сказав мені Рустам.

Незабаром весь Сімферополь потроху перетворився на один суцільний триколор. Частіше відбувалися провокації. За декілька годин стало небезпечно бути не просто проукраїнським, а журналістом в принципі. Звісно, якщо ти не представляєш пропагандистський російський канал. За день кілька разів були спроби побити журналістів. Для цього періодично якісь тітоньки кричали на всю Іванівську: «Провокатори!!!» І в тому місці буквально відразу ж починалася бійка. Точно пам'ятаю, що 26 лютого біля ВР АР Крим було кілька інцидентів такого плану, зокрема, і з іноземними журналістами. Приблизно після обіду з будівлі ВР вийшли Аксёнов і Рефат Чубаров. Вони закликали всіх розійтися, запевняючи, що питання вирішиться чесно і мирно на засіданні шляхом голосу-

вання. За словами Чубарова, було зрозуміло, що до чогось домовилися, і скидалось на те, що питання можна дійсно розв'язувати у мирний спосіб. «Крим переміг», — сказав Рефат Абдурахманович, і напруга помітно спала. Неспішно люди почали розходитися. Але ми вирішили ще побути на місці.

...Праворуч від ВР з'явилася діжка, підвезли дрова, розпалили багаття. Стало зрозуміло, що хтось налаштований тут залишився ночувати. Після полуночі промови Аксёнова довірливі проукраїнські мітингувальники розійшлися по домівках. Прихильники ж Росії — не всі... Кілька десятків людей залишилися чергувати. Погулявши ще майже годину, ми з другом теж пішли додому. А вже вранці стало відомо, що близько 6-ї ранку люди у військовій формі без розпізнавальних знаків роззброїли охорону (яка не особливо-то й прукалася), зайняли будинки Верховної Ради Криму і Ради міністрів Криму. Жодних вимог вони не висували. За словами очевидців, із собою у них були кулемети, гранатомети і багато іншої зброї. Кримчани губилися в здогадках, хто ж це такі і яку сторону або силу представляють. На переговори намагалися піти різні чиновники, але невідомі розмовляти ні з ким не погоджувалися. Були версії, що це українські силовики таким чином вирішили уберечити Крим від розколу, багато говорили про слід ГРУ. Незабаром на будівлі Верховної Ради АР Крим з'явився прапор Російської Федерації. Територію навколо оточили представники міліції, беззубість якої вже була зрозуміла всім. Але сил для того, щоб перекрити кілька вулиць у Сімферополі, у них ще вистачало. Як я вже говорив, декількома днями раніше на свої бази повернулися після подій на Майдані спецпідрозділи «Альфа» і «Беркут». Влада в місті все ще вважалася українською, і були сподівання, що наші спецпідрозділи виб'ють терористів, ким би вони не були. Але, як відомо, «беркутівці», які повернулися з Майдану, зі зрозумілих їм тоді причин звільнити Крим від загарбників уже не збиралися. Та

все ще була надія на «Альфу». Спецпризначенців, які повернулися з Майдану, проросійські громадяні називали не інакше як борцями з фашистами. Всіх російськомовних всюди лякали приходом злих «бандерівців», і дуже рідко «бандерівців». Пояснення, що я такий самий «бандерівець», як і ті, які прийдуть, ненадовго заспокоювали багатьох з моїх знайомих. Забігаючи трохи наперед, скажу, що жирну крапку в їхньому остаточному рішенні в будь-якому випадку голосувати проти України, будь-якими шляхами рятуватися від «злих маніяків», котрі вбивають будь-кого, хто заговорить російською, поставила Верховна Рада України. Законопроект, який скасовував спеціальний статус російської мови, був прийнятий 232 голосами депутатів. Скасування спеціального статусу російської мови в Україні кримчани розуміли винятково як її заборону. Люди не чули того, що насправді депутати відмінили закон «Ківалова — Колесніченка» тільки тому, що він був прийнятий незаконно. Як не чули і того, що незабаром обіцяли прийняти новий закон про мови, який повинен буде об'єднувати країну і який задовольнятиме всі національні меншини. Практично з усіх Кримських каналів і, звісно, з російських, яких в Криму було не менше, лилася інформація про те, що російську мову в Україні буквально заборонено. А там уже повним ходом транслювали все на свій лад, з доворотом путінської пропагандистської машини, яка розкручувалася все сильнішими темпами. Можна розкладати по поличках, що цей закон нічого не забороняв, не обмежував або ще мільйон «не». Факт залишається фактом — після його оголошення і так панічно налаштовані люди остаточно зробили свій вибір. Навіть ті, хто не підтримували Майдан і його ідеали, говорили, що від нової влади насамперед чекали скасування депутатської недоторканності, але аж ніяк не розв'язання мовного питання. А коли від ранку і до ночі по всіх каналах почали показувати, як Сашко Білій тягав за краватку прокурора, а пізніше ще

одне відео, де він з автоматом прийшов на засідання Рівненської ОДА, і лунав жахаючий позакадровий текст, то пояснювати щось комусь уже не мало жодного сенсу. І все-таки я намагався щось розтлумачити переляканим українофобам. Та ніхто мене не чув. І в той самий час, після Євромайдану, деякі з моїх знайомих принципово почали розмовляти українською мовою. Вони були впевнені, що революція скоро переможе і в Криму.

ПЕРЕВАЛЬНЕ, ПЕРШІ ДНІ...

27 лютого о 19-й годині мені подзвонив підполковник Олексій Мазепа і сказав, що нас терміново до себе просить приїхати генерал-майор Ігор Воронченко. О 20.00 ми втрьох: підполковник Мазепа, майор Віктор Гром і я — поїхали в Перевальне. На виїзді з Сімферополя, в районі Мар'їно стояли люди з плакатами, переважно жінки. На плакатах були написи, що закликали до миру. У Перевальному на нас вже чекав Ігор Олександрович. За його інформацією, на військові частини могли напасті з дня на день, і ми будемо потрібні, щоб країна знала про те, що відбувається у Криму. З'ясувавши обстановку, що склалася, ми з Вітею вирішили залишитися: по всьому скидалося, що вночі можна очікувати штурм бригади. «Ігорю Олександровичу, ми залишаємося з вами тут до кінця. Схоже, все не скоро закінчиться», — сказав я. «Ну, звісно. Ви ж бачите, що починається», — отримали ми з Вітею схвалення. Не знаю причин і не можу засуджувати Олексія Мазепу, який відразу почав збиратися додому. «У мене є своя думка з цього приводу», — почули ми від нього. Не намагаючись умовляти залишитися з нами, адже кожен робив свій вибір, пішли шукати собі місце для ночівлі. Довго тинятали по частині не довелося, нас одразу з задоволенням прийняли